

13. Frihet, jämlikhet och broderskap? (Ida Blom)

Vissa är "mer jämlika" än andra.

"Mödrarna, dottrarna, systrarna begär att såsom representanter för nationen, få sammanträda som nationalförsamling ... Eftersom de enda orsakerna till missförhållandena i det offentliga livet och till de korrupta regeringarna är okunskap om, samt likgiltighet och förakt för kvinnors rättigheter, har de beslutat att genom en högtidlig förklaring hävda sina självklara, omistliga och heliga rättigheter ... Det kön som är överlägset såväl i skönhet som i det mod som krävs för att bara moderskapets lidanden, erkänner och deklarerar därför härmed att ... följande rättigheter bor gälla för kvinnor och medborgare:

1. Kvinnan är född fri och med samma rättigheter som mannen ... "

Olympe de Gouges kastade år 1791 - mitt under franska revolutionen – in denna brandfackla i diskussionen om frihet, jämlikhet och broderskap. Hon gav sin skrift titeln *Förklaring om kvinnans och medborgarinnans rättigheter*. Skriften var en protest mot den nya författningen som just blivit antagen utan att ha givit kvinnor några politiska rättigheter. Punkt för punkt skrev Olympe de Gouges om förklaringen om de mänskliga rättigheterna från den 26 augusti 1789, som gav alla individer samma rättigheter när det gällde rättsskydd och skydd mot övergrepp, men begränsade de politiska rättigheterna till att gälla enbart mannen.

Ungefär samtidigt tycks även kvinnorna i Nordamerika ha börjat kräva politiska rättigheter i samband med frihetskriget. Abigail Adams, som var gift med John Adams, en av dem som författade Oavhängighetsförklaringen, grundare av Federalistpartiet och USA:s andra president, förebrådde sin man:

Jag kan inte säga att jag tycker att du är särskilt generös mot kvinnorna. Ty medan du förespråkar fred och tolerans mot alla män, och befriar alla stater, så insisterar du på att behålla absolut enväldig makt över alla hustrur ... Men om ni inte börjar ta hänsyn till oss kvinnor så har vi beslutat oss för att sätta igång en revolution, vi vill inte känna oss bundna av lagar och förordningar som beslutats av församlingar där vi varken har rösträtt eller representation.

Både i Frankrike och USA fanns det således i slutet av 1700-talet kvinnor som protesterade mot att man fick nya rättigheter som inte gällde också för kvinnor.

Men redan några år senare förbjöds kvinnor att bilda sammanslutningar och delta i den politiska offentligheten i Frankrike. Med Napoleons lag Code Civil från år 1804 återvände man till principen om skilda juridiska villkor för män och kvinnor och först 1944 fick franska kvinnor rösträtt. Också i USA tog det mer än hundra år efter Abigail Adams förebråelser mot sin man, innan kvinnor fick samma politiska rättigheter som män och även här blev striden långvarig, innan kvinnor och män blev helt jämställda i lagens ögon.

Var Olympe de Gouges och Abigail Adams långt före sin tid? Hur kom det sig att de ställde krav på rättigheter för kvinnorna? Fick franska revolutionen och det amerikanska frihetskriget överhuvudtaget någon betydelse för kvinnorna och utträttade kvinnor något som fick betydelse för dessa viktiga historiska händelser?

Källa: Blom, Ida; Sogner, Sølvi; Rosenbeck, Bente. *Kvinnor i västvärlden från renässans till nutid – renässans, reformation och revolution*. Författarna och Liber AB. Nacka, 2006